

Vastaus kirjalliseen kysymykseen nuorten ja opiskelijoiden harjoittelu- ja työpaikoista koronakriisin aikana ja sen jälkeen

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Joonas Köntän /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 406/2020 vp:

Mihin toimiin hallitus on valmis ryhtymään, jotta nuorten, opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden harjoittelu- ja työpaikat varmistetaan koronakriisin aikana ja Suomen jälleenrakennuksessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Valtioneuvosto antoi koronavirusepidemian alussa 16.3.2020 koulutuksen järjestäjille ja korkea-kouluille suosituksen, jonka mukaan työpaikalla tai muualla oppilaitoksen ulkopuolella järjestettävää koulutusta ja työharjoittelua sekä ammatillisen koulutuksen näyttöjä suositellaan jatkettavaksi, jos se on työpaikan puolesta mahdollista ja koulutuksen järjestäjä ja työnantaja arvioivat, että työympäristö on turvallinen opiskelijalle. Mikäli työpaikalla on suuri riski saada koronatautia, on suositeltavaa, että työpaikalla järjestettävää koulutusta tai näyttöjä jatketaan vasta, kun riskiä ei enää ole. Terveystieteiden alalla tulee ottaa huomioon, että opiskelijoiden työpanosta saatetaan tarvita, mikäli terveydenhoitoon tulee henkilöstövajetta epidemian pitkittyessä.

Koronavirusepidemia kohtelee työelämän eri toimialoja eri tavoin, ja tämä heijastuu myös koulutukseen ja harjoittelujen toteutumiseen. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja kädentaitojen oppimisen kannalta hankalimpia aloja ovat olleet palvelualat, tekniikan ala, kauppa, hallinto ja oikeustieteet sekä terveys- ja hyvinvointiala. Koulutussopimusten ja oppisopimusten keskeyttämiset ovat lisääntyneet näillä aloilla selvästi ammatillisen koulutuksen järjestäjiä edustavan Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry:n maaliskuussa koulutuksen järjestäjille toteuttaman kyselyn mukaan. Myös uusia koulutus- ja oppisopimuksia syntyy selvästi normaalia vähemmän. Toisaalta koulutussopimuskoulutusta tai oppisopimuskoulutusta korvaava opiskelu on AMKE ry:n kyselyn mukaan pääosin onnistuttu järjestämään. Näin opinnot etenevät, vaikka oppimisympäristö on eri kuin alkuperäisissä suunnitelmissa.

Valtioneuvosto suositti, että yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen järjestäjät organisoivat opetuksensa ja opintojen ohjauksen siten, että erityisesti opintojensa loppuvaiheissa olevien, kuten tänä keväänä valmistuvien, oppilaiden ja opiskelijoiden mahdollisuudet suorittaa tutkinto turvataan jatko-opintoihin tai työelämään siirtymisen varmistamiseksi. Suositus koski myös harjoittelujen järjestämistä osana opintoja.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 406/2020 vp

Ammatillisessa koulutuksessa saavutettu ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa eli näytössä. Voimassa olevan säännöksen mukaan näytöt toteutetaan työpaikoilla aidoissa työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Työpaikkojen sijaan näyttöjä voidaan toteuttaa mahdollisuuksien mukaan myös ammatillisten oppilaitosten omissa oppimisympäristöissä, esimerkiksi oppilaitosten mautiloilla, opetusmetsissä ja rakennustyömailla, jotka ovat verrattavissa työpaikkoihin ja joissa näytöt pystytään antamaan aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Näyttöjen sujuvan järjestämisen ja valmistumisen turvaamiseksi hallitus on valmistelemaan väliaikaista muutosta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiin ammattitaidon ja osaamisen osoittamisen eli näyttöjen toteuttamistavoista.

Kaikkiin ammattikorkeakoulututkintoihin ja useisiin yliopistotutkintoihin kuuluu pakollista harjoittelua, jonka toteutuminen kotimaassa ja ulkomailla on poikkeusoloissa osittain estynyt. Muutoksia on jouduttu toteuttamaan erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden harjoitteluissa sekä varhaiskasvatuksen opettajien, luokanopettajien ja aineenopettajien koulutukseen sisältyvissä harjoitteluissa. Harjoittelut siirtyvät osin myöhempään ajankohtaan ja osin niitä on voitu korvata muulla opetuksella. Rajoitusten vähittäinen purkaminen edesauttaa vähitellen myös harjoittelujen laajempaa toteutumista.

Opintojen hidastumista ei silti voida täysin välttää. Opiskelijajärjestöjen Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry:n ja Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry:n toteuttaman ammatillisen koulutuksen opiskelijoille maaliskuussa suunnatun kyselyn mukaan muiden kuin valmistumisvaiheessa olevien opiskelijoiden opinnot myöhästyvät erityisesti näyttöjen toteuttamisen kannalta ongelmallisilla aloilla alun perin tavoitellusta ajasta arviolta noin 1 – 3 kuukautta. Alustaviin tietoihin perustuessa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen vuoden ensimmäisen kolmanneksen opintopistekertymien vertailussa on huomattu pientä laskua tutkinto-opiskelijoiden suorittamien opintopisteiden osalta edelliseen vuoteen nähden (AMK 2019: 1 867 889, 2020: 1 822 450; YO 2019: 1 543 680, 2020: 1 494 408) ja vastaavasti kasvua avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritetuissa opintopisteissä (AMK 2019: 70 521, 2020: 98 516; YO 2019: 149 363, 2020: 150 700).

Työmarkkinatilanteeseen ja opinnoissa mahdollisesti tapahtuneisiin viivästyksiin vastaamiseksi yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat lisänneet kesällä tapahtuvaa opetusta sekä avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa. Useat korkeakoulut myös tarjoavat työttömille ja lomautettuina oleville mahdollisuuksia opiskella maksutta avoimessa korkeakouluopetuksessa.

Nuorten saaman opetuksen ja ohjauksen määrää ammatillisessa koulutuksessa on tänä vuonna jo lisätty hallituksen tähän tarkoitukseen varatulla 80 miljoonalla eurolla vuonna 2020. Tämän lisäyksen tavoitteena on vahvistaa edellytyksiä kokonaisten opiskelupäivien ja -viikkojen toteuttamiselle hyödyntäen myös työpaikalla järjestettävää koulutusta sekä ottaa huomioon erityisesti opetus- ja ohjausresurssien riittävyys erityisesti perusopetuksen päättäneille sekä muille vailla tutkintoa tai riittävää perusosaamista ja -taitoja oleville.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 406/2020 vp

Etäkevään jälkeen koulutuksessa on ensi syksynä ja talvena edelleen lisääntyntä tarvetta muun muassa tuki- ja lisäopetukseen, opinto-ohjaukseen ja tuntuvampaan oppilashuoltoon. Koulutuksella edistetään lisäksi työmarkkinoiden toiminnan palautumista koronavirusepidemiasta, joten hallitus arvioi lisätoimenpiteiden kohdentamista koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen lisätalousarvion valmistelussa. Hallitus arvioi lisärahoituksen tarvetta myös muihin lasten ja nuorten palveluihin, muun muassa etsivään nuorisotyöhön.

Koronavirusepidemia on vaikuttanut merkittävällä tavalla myös nuorten työmarkkinatilanteeseen. Alle 25-vuotiaiden työttömyys nousi maaliskuussa vuoden takaiseen verrattuna lähes 40 prosentilla. Merkittävä osa kasvusta on seurausta lomautuksista helmi- ja maaliskuussa. Lomautukset kohdentuivat nuorten kohdalla erityisesti palvelusektoriin. Hallitus jakaa huolen nuorten ja vastavalmistuneiden työllistymisestä. Mikäli vastavalmistuneet eivät pääse työmarkkinoille, tiedämme kokemuksesta, että työmarkkinoille kiinnittyminen vaikeutuu nopeasti.

Vaikka taloudellista toimintaa on jouduttu rajoittamaan koronaviruspandemian myötä, niin edelleen on myös toimialoja, joissa esimerkiksi kesätyömahdollisuuksia on tarjolla. On tärkeää, että kykenemme vastaamaan tässä tilanteessa myös työvoiman kysyntään esimerkiksi kausitöissä. Tästä syystä on tärkeää muodostaa päivittyvä tilannekuva nuorten työmarkkinamahdollisuuksista sekä laajemmin nuorten hyvinvoinnista. Kausityömahdollisuuksia markkinoidaan aktiivisesti nuorten suuntaan niin TE-toimistoissa kuin nuorten Ohjaamoissakin.

Koronavirusepidemian seurauksena myös nuorten TE-palveluita ja Ohjaamojen palvelujen vahvistamista arvioidaan. Ohjaamoissa on jo otettu nopeasti käyttöön uusia digitaalisia palvelukanavia, jonka myötä on tavoitettu uusia nuorten kohderyhmiä, vaikka asiakasmäärät ovat kokonaisuudessaan pienentyneet. Nuorten työllisyyttä tukee myös valmistelussa oleva työllisyyden kuntakokeilu, jossa tavoitellaan vahvempaa vaikuttavuutta sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluita. Kuntakokeiluihin osallistuvat kunnat vastaavat kaikkien alle 30-vuotiaiden työllisyyspalveluiden järjestämisestä ja tarjoamisesta, joten kunta-kokeilut ovat jatkossa tärkeässä asemassa vahvistamassa nuorten palveluita. Kuntakokeiluissa on mukana myös koulutuspalveluiden entistä tiiviimpi yhteistyö työllisyyden hoidon kanssa. Onkin olennaisen tärkeää, että saamme yhdistettyä ja koottua resursseja nykyistä tehokkaammiksi kokonaisuuksiksi.

Helsingissä 5.6.2020

Opetusministeri Li Andersson